

פרי עמלנו

פנינים והארות בפרשת השבוע • עלון מספר 241 • בהעלותך

מאוצרות הפרשה

ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה וגו' (ח, ג)

"וטעם 'ויעש כן אהרן' – לומר שהוא היה המדליק אותן כל ימיו. ואע"פ שהמצוה כשרה בבניו כמו שנאמר (שמות כז, כא): 'ערוך אותו אהרן ובניו', אבל היה הוא מזדרז במצוה הגדולה הזאת" (רמב"ן). מדברי הרמב"ן, פשט הגאון רבי חיים אלעזרי, אב"ד קנטון אהיו (מתלמידי ה"סבא" מסלובודקא) ספק הילכתי מעניין: מה הדין כאשר אדם יכול לקיים מצוה, אולם גם אביו נמצא כאן ואף הוא רוצה לזכות באותה מצוה, האם יש חיוב על הבן לוותר על מצוה זו, מדין כיבוד אב, ולהניח לאביו לזכות בה, או שמא כאשר המדובר במצוה, אין חובת כיבוד אב ואין על הבן לוותר, אלא מי מביניהם שיהיה זריז – זוכה ונשכר? לכאורה אפשר להביא ראיה מדברי הרמב"ן, שאין מצות כיבוד אב ואם בכגון זה, אלא מי שיותר זריז זוכה במצוה. שהרי הרמב"ן כותב שמעלת אהרן היתה בזה "שהוא היה מזדרז במצוה הגדולה הזאת", ואם נאמר שיש חיוב על הבן לוותר לאביו ולהניח לו לזכות בקיום המצוה, אם כן מה המעלה בכך שאהרן היה מזדרז ומדוע כלל צריך היה להזדרז – והלא ממילא חייבים היו הבנים לוותר לו? ובהכרח עלינו להסיק, כי מי שיותר זריז הוא זוכה במצוה, וממילא מובן מהו שבחו של אהרן שהיה זריז יותר מבניו במצות הדלקת הנרות! ("דרכי חיים", הובא בכמוצא שלל רב)

בחודש הראשון (ט, א)

כותב רש"י: "פרשה שבראש הספר לא נאמרה עד אייר למדת שאין מוקדם ומאוחר בתורה. ולמה לא פתח בזה, מפני שהוא גנותן של ישראל, שכל ארבעים שנה שהיו במדבר לא הקריבו אלא פסח זה בלבד". צ"ב, מהו הרווח בזה שהעמדנו את הפרשה באיחור כלשהו, הלא סוף סוף שתי הפרשיות ילמדו על ידינו והגנות תתגלה, אם לא בתחילה אז קצת לאחר מכן, מהו הרווח בזה? היה הגה"צ רבי ירוחם ליוואויץ זצ"ל משגיח ישיבת מיר מבאר שמזה נלמד עד כמה דקדקה התורה בכבוד הבריות, שגם אם צריך לכתוב גנות, צריך להשתדל להקטין אותו ולדחות אותו, גם אם הדחיה קטנה בכחוט השערה כבר דבר גדול הוא, שהרי טבעו של אדם הוא שכלל שקרוב הוא לתחילת הספר, הוא לומד אותו יותר בעיון, ולכן דוחה התורה ומאחרת מעט כתיבת פרשה זו כדי לשמור ככל שניתן על כבוד ישראל ולא לדבר בגנותן.

סיפר הרה"צ רבי שלמה הופמן זצ"ל: "כשהיה הגאון רבי אהרון קוטלר זצ"ל מגיע מחו"ל היה מתאכסן בבית חמותו, אלמנת הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, והיו מקבלים את פניו גדולי ונקיי הדעת שבירושלים כדי להיוועץ עמו ולשוחח בדברי תורה". "באחת הפעמים בקבלת פנים, הבחין הרב קוטלר בדמותה של בעלת הבית – חמותו כשהיא שולחת מבטים חטופים לתוך החדר. ואז הבחין שטרם נגעה יד המשתתפים בעוגיות ומיני המאפה שהגישה הרבנית אל השולחן. שאל מיד הרב את הנוכחים 'מדוע אינכם טועמים דבר מה?' נענו הרבנים במשיכת כתפיים, ואחד תהה בקול נמוך: 'דאס איז וינברג'ס?' (-האם זו תוצרת של מאפיית וינברג, שהיא הכשרות היותר מהודרת בעת ההיא), הגיב הרב קוטלר: 'יא וינברג – גישט וינברג (כן וינברג, לא וינברג) ותיכף נטל לידו מן

המזונות, בירך ואכל. וכמוכן בירכו גם שאר האורחים". "כשנתפזרה האסיפה ורק אני נשארתי במקום" המשיך ר' שלמה, "פנה אלי הגאון זצ"ל בנימת תרעומת ותוכחת אהבה ואמר לי: 'הא לך סוגיית שיקול הדעת – על ספק ספיקא של מנהג, חומרא מרבנן מקפידים ומחמירים, אבל על ודאי דאורייתא של הונאת וצער אלמנה אשת חבר ועוד איסורים, מדלגים בלא לשים לב...'. וזכרתם לפני ה' אלקיכם ונושעתם מאיביכם (י, ט) יסוד גדול בענין תפילה הנאמר בעת צרה, דרש האלשיך הק' מפסוק זה: מחטאי האדם נבראים משחיתים המביאים עליו רעות רבות וצרות. לפיכך, בשעה שבאה עליו צרה, טרם עומד הוא לבקש על נפשו בתפילה, עליו לפשפש במעשיו ולשוב בתשובה על עוונותיו. וכיון שבכך ייחלש כוחם של אותם משחיתים, יסייע הדבר לקבלת תפילתו. לכך רמז התכוב שלפנינו: 'וכי תבאו מלחמה...', הילחמו תחילה "על הצר הצר אתכם" – במזיקים שנבראו מחטאיכם, ורק אז "ונוכרתם לפני ה' אלקיכם ונושעתם מאיביכם". (תורת משה)

כי על כן ידעת חנותנו במדבר והיית לנו לעינים (י, לא)

מה פרוש "והיית לנו לעינים"? המהר"י אסאד מסביר שאדם החי כל היום בנסים מגיע למצב ש"אין בעל הנס מכיר בנסו", וכאשר הוא אינו מכיר בנס, אין הוא מודה עליו. כאותו אדם שחז"ל מספרים עליו (גדה ל"א). שרצה להפליג באניה ויום לפני ההפלגה נכנס קוץ ברגלו והוא רותק למטתו, בעודו שוכב ומקלל את מזלו הביש, הוא שומע שהאניה טבעה – ובין רגע משתנה סבר פניו והוא מודה ומהלל על מזלו הטוב... כל עוד לא הכיר בנס שארע לו – לא הודה על המצב שנקלע אליו, ורק מן הרגע שבו הכיר בנס, הודה על כל המתרחש עמו. אדם שמכיר בנסים שנעשו לו ומבין כי הכל הגיע משמים יודע, שכל מה ששלו – אינו שלו, אלא מן השמים הוא, ומשום כך אין לו כל בעיה לחלוק את שלו עם אחרים בנדיבות. זהו שאומר משה רבנו ליתרו – אנו, שעברנו את ניסי יציאת מצרים וקריעת ים סוף, איננו מתפעלים מכך שאנו זוכים למן מן השמים ולמדבר 'נקי' מנחשים, משום שאנו חיים במציאות הזו כל הזמן. אך אתה, אשר "ידעת חנותנו במדבר", ונוכחת לראות את ניסי המדבר מבלי שראית את ניסי יציאת מצרים, הנך מעריך עדיין כל נס ונס שמתרחש עמנו – אנא ממך, השאר עמנו, היה לנו לעינים, והסבר לנו היכן הם ניסי ה'! והיה, כאשר נפנים את העובדה שהכל מה' – או אז "והטבנו לך", נוכל לחלוק אתך בטובתו של המקום אתנו, אך אלמלא כן נהפוך לבעלי גאווה ונחשוב שהכל מגיע לנו בזכות ולא נתן לך דבר. (לאור הנר)

זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים (יא, ה) במדרש פליאה: 'מכאן שמדליקין נרות בשבת'. ויש לפרש, אומר החיד"א דהנה קשה מה היתה טענתם, הלא אפשר לטעום במן כל טעם שהיו רוצים. אלא כתוב בגמרא על הפסוק "המאכילך מן במדבר למען ענותך" אינו דומה מי שרואה ואוכל למי שאינו רואה ואוכל, כלומר שאף שהיה אפשר לטעום טעם של כל דבר אך הם לא ראו רק מן, וזה היה טענת ישראל. ומזה אפשר ללמוד שצריך להדליק נרות בשבת, שעל ידי זה יראה את מה שאוכל וכך יהיה לו עונג שבת.

למה הורה מרן הגראי"ל זצ"ל לאברך להתחייב על עצמו בסכום עתק?

סיפר הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א: באחד הימים מיד לאחר תפילת ותיקין, ניגש אלי אברך מאוד מרוגש, וברצונו לספר לי סיפור שקרה עמו. לפני זמן מה הוא השתדך עם יהודי שעובד למחיתו ומרויח סכומים יפים, בעוד שהוא אברך ובקושי גומר את החודש, ומי כבר מדבר שאין לו על הוצאות הנכבדות לצורך הנישואין, שאינו יודע בכלל מהיכן להתחיל. בהמהלך השידוך הם החליטו שצריך לקנות דירה לזוג הצעיר, וסיכמו שכל צד יתן סכום מסוים, וכך יהיה להם כסף לקנות דירה. כשניגשו לקנות את הדירה המתאימה והכי זולה עבור הזוג, התברר שצריך להוסיף עוד מאה אלף שקל. כאן התגלה ביניהם ויכוח, בעוד שהאברך טוען שהוא בקושי גומר את החודש, ועוד יש לו חובות של חצי מיליון שקל!!! מנישואי ילדיו הקודמים, ולכן על הסוחר לתת את כל הסכום, טען הסוחר, גם לי יש עדיין סכום חובות דומה מנישואי ילדי הקודמים, ואני רוצה ששנינו נשתתף חצי חצי בהוצאה החדשה שנפלה עלינו. הצדדים לא הגיעו לכלל הכרעה, ולכן החליטו לשטוח את הספק בפני מרן ראש הישיבה בעל אילת השחר זצ"ל, שני הצדדים שטחו את טענותיהם בפני מרן, כאשר האברך טוען שהמחותן שלו שמרויח יפה, הוא צריך לשלם הכל, כי לו יהיה יותר קל לשלם את ההוצאה, והמחותן טוען שצריך להשתתף חצי חצי. להפתעת כולם פסק מרן ראש הישיבה שהאברך ישלם את כל המאה אלף שקל בעצמו, האברך חשב שהיתה כאן אי הבנה, שהרי צד כזה בכלל לא עלה על דעתם, והרי הוא אברך, ומניין יקח עוד מאה אלף שקל. כשראה מרן ראש הישיבה שהם מופתעים מתשובתו, הסביר להם, הרי המחוחן שעובד לפרנסתו, הוא מונהג בדרך הטבע, ובדרך הטבע, קשה מאוד להשיג מאה אלף שקל, ובפרט שעדיין יש לו חצי מיליון שקל חובות. אבל אתה האברך, הרי בלאו הכי אתה לא משלם כלום, אתה מונהג שלא כדרך הטבע, וכמו שכתוב 'ואני זאת בריתי', הקב"ה קובע שמי שמקבל עליו עול תורה, מעבירין ממנו עול דרך ארץ, וכי קשה לרבונו של עולם להביא לך עוד מאה אלף שקל, הלא 'לי הכסף ולי הזהב'. אנו רואים בחוש שהאברכים למרות משכורתם הנמוכה, ברוך השם מסתדרים יפה, אמנם זה דור של הסתר פנים, ואין הקב"ה מנהיג את העולם בגלוי שלא כדרך הטבע, אבל הקב"ה כבר מוצא את הדרך גם בדור של הסתר, לתת לאברך 'מתן בסתר'. האברך קיבל את פסקו של מרן ראש הישיבה בקבלה גמורה, ושני הצדדים החליטו שהאברך יוסיף את המאה אלף שקל. מספר הרב זילברשטיין, כשהאברך ניגש אלי לאחר תפילת ותיקין זה כבר היה תקופה קצרה לאחר אותו פסק של מרן ראש הישיבה זצ"ל והוא סיפר לי דבר מעניין, לי היה חצי מיליון שקל חובות, וגם למחותן שלי היה חצי מיליון שקל חובות, אני בעצת מרן ראש הישיבה זצ"ל קיבלתי על עצמי עוד מאה אלף שקל, והנה הפלא קרה, תקופה קצרה לאחר מכן, אני בעצמי לא יודע להסביר מה קרה, אבל לא רק ששלמתי את המאה אלף שקל, אלא גם החובות שלי הסתדרו, ואני כהיום בלי חובות כלל. בעוד שהמחותן שלי שהוא יחסית 'מסודר' בפרנסתו, רק הולך ומסתבך עם החובות, הכל כפי מה שאמר מרן ראש הישיבה לאברך אין רק סייעתא דשמיא, לאברך הלומד ושקוע בתורה יש הרבה יותר, יש לו מנהל שהוא כל יכול המנהל את כל עסקיו, אמנם ברוב הפעמים זה על ידי מתן בסתר, אבל בשורה התחתונה הכל יסתדר בעזרת השם. מסיים הרב זילברשטיין כהיום יש אנשים שמיד לאחר החתונה כבר מחפשים איך לעשות השתדלות להוסיף לפרנסתם שיוכלו לחתן את ילדיהם, הרי גם אם יעבוד מהבוקר ועד הערב, אולי יוכל לחתן את הבן הראשון, ואולי גם את זה לא. יש קורסים מיוחדים שאנשים משלמים כסף רב, איך להגביר את ההכנסות... הנה מרן ראש הישיבה העביר לנו קורס מזורז איך לעשות השתדלות בשביל חיתון הילדים, פשוט להשקיע את עצמו בלימוד התורה, ואת הכסף הקב"ה כבר יעביר להם בבוא הזמן, בלי טרדות. זה לא רק משתלם רוחנית, זה עסק כלכלי לכל דבר, 'טעמו וראו כי טוב ה', 'כפירים רשו ורעבו, ודורשי ה' לא יחסרו כל טוב'. (ווי העמודים)

פינת ההלכה

לא שמח את אשתו בשבועות, האם יש לו תשלומין כל שבעה

שאלה: מעשה בכעל חנות לממכר תכשיטי נשים, שעשה פרסום למחרת שבועות, חייב אדם לשמח את אשתו ברגל... ויש לזה תשלומין כל שבעה. ובאו אליו תלמידי חכמים ושאלו אותו מאין לקח את החידוש הגדול הזה שיש תשלומין לשמחה כל שבעה, ויש לשאול האם יש אמת במה שפרסם? **תשובה:** בשו"ת חתם סופר (חלק ז סימן כח) כתב הא דאמרין דשמחה יש לה תשלומין, נראה לכאורה דוקא בפסח וסוכות לאפוקי שבועות דלא, דהרי קיימא לן דאם שחט שלמים מערב יו"ט אינו יוצא בהם משום שמחה, אף שאוכל הבשר ביו"ט, דבעינן זביחה בשעת שמחה, וא"כ מכל שכן וקל וחומר שלא יזבח אחר יו"ט ויהא יוצא משום שלמי שמחה שאין הזביחה ולא האכילה בשעת שמחה, וכיון דשבועות אף שיש לו תשלומין כל שבעה מיהו חול גמור הוא כמבואר לעיל כמה פעמים, וא"כ פשיטא דלא שייך תשלומין בשמחה ויעוין גם במנחת חינוך (מצוה תפח אות ה) שכתב ושמחה ברגלים נוהגת רק יום אחד, אבל אחרי זה לא שייך שמחה כלל, ואינו דומה לראיה וחגיגה דיש להם תשלומין גם בעצרת כל שבעה, ועיין בטורי אבן (דף ו ע"ב) שכתב זה בפשיטות. והנה השער הציון (סימן תעג סק"ה) הביא בשם החק יעקב דבעצרת יש תשלומין לברכת שהחיינו כל שבעה, וכונתו, משום דלענין קרבנות יש לו תשלומין, הכי נמי לענין זמן, ולעניות דעתי לא נהירא כלל, דבודאי אם יעשה הזמן לרגל יעבור על כל תוסף, ואיך יברך שהחיינו על זה הזמן, וגם באליה רבה סימן תצ"ד מקשה עליו, עיין שם, וגם בפרי מגדים כתב דלמעשה אין לנהוג כן. והנה בשו"ת מהרי"ל דיסקין (קונטרס אחרון ח"ב סימן נד) הקשה על החק יעקב שהרי הוא כחול לכל דבר, וכתב דאף אי בזמן הזה מצות הקבלת רבו ברגל נוהג כל שבעה, לא משמע שיברך ע"ז זמן, דהמצוה איכא במחילה שהרי הרב יכול למחול על כבודו. וביאר במועדים וזמנים (ח"ב סימן שיו) שרבינו מהרי"ל רצה לומר שאם יש עדיין מצוה ששיך לרגל אפשר לברך, וא"כ אפשר למצוא מצוה אחת השייכת עדיין לחג, והיינו המצוה לקבל פני רבו ברגל, שיסודו הוה כקבלת פני השכינה, וכשם שלשכינה יש בשבועות תשלומין כל שבעה, כך לקבלת פני רבו יש תשלומין גם בזמן הזה כל שבעה, אך למסקנא כיון שאפשר במחילה, לא שייך לברך על זה שהחיינו. עכ"פ מבואר בדבריו שאין למצות שמחה תשלומין, שאם היה לזה תשלומין כל שבעה, היה אפשר לברך שהחיינו גם בתשלומין. (הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, חשוקי חמד שבועות מו ע"ב)

חידה שבועית

חפ"ח - חפ"ח - חפ"ח - חפ"ח

תשובה לחידה פר"ש: ויהי בחצי הלילה. **תשובה לחידה השבועית:** בנגמרא שבת פ"ח נאמר: " ברוך שנתן תורה משולשת (תורה, נביאים וכתובים) לעם משולש (כהן, לוי וישראל) בחודש השלישי (סיון) ע"י שלישי לבטן (משה) ביום השלישי (לימי ההגבלה). **ע"כ פ"ח:** 1. בתשובות על שתי החידות 2. כתובת מלאה. 3. לתושבי פ"ת בלבד תזכורת: הכניסה להגרלה מותנה 1. בתשובות על שתי החידות 2. כתובת מלאה. 3. לתושבי פ"ת בלבד

מזל טוב

מרכז העיר: משפחות הורביץ - כץ להולדת הבת הנכדה משפחות בוסו לאירוסיה הבן הנכד משפחות גרינשטיין לאירוסיה הבן המשפחות יהודה פינס להולדת הבת המשפחות גברא-כהן (בני הדת) להולדת הבת הנכדה גני הדר: משפחת מלצר לבר מצווה משפחת נדנאו לנישואי הבת

פתרונות לחידות והודעות לשמחות ניתן לשלוח עד יום שני בפקס: 037608833 או למייל a7608833@gmail.com